

Aloite yhtymän metsien suojelutavoitteesta

1. TAUSTA

Ylä-Savon seurakuntayhtymässä metsäomaisuutta on hoidettu pääosin talousmetsinä Suomessa yleisimmin käytetyn metsäsertifikaatin (PEFC) edellyttämin kriteerein. Huolimatta sertifikaattiin sisältyvistä luontoarvoja turvaavista kriteereistä ja siitä, että noin 90 % Suomen metsistä on sertifikaatin piirissä, luonnon monimuotoisuus hupenee yhä maamme metsissä huolestuttavaa vauhtia.

Metsien monikäyttö ja luontoarvot ovat viime vuosina nousseet yhä voimakkaammin yhteiskunnalliseen keskusteluun, samoin kuin metsien ratkaiseva merkitys Suomen valtion hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa. Metsäomaisuutta ei enää pidetä itsestään selvästi vain maanomistajan omia tarpeita palvelevana varallisuutena, vaan entistä enemmän yhteisenä perintönä, elämää kannattelevana verkkona ja ainutlaatuisena rikkautena, jonka hoidossa on huomioitava niin virkistyskäyttö, luonnon monimuotoisuus kuin tulevien sukupolvien oikeudet. Seurakuntien metsät ovat usein lisäksi niin sanottuja perintömetsiä, jotka kuuluvat kirkolle historiallisista syistä tai ovat seurakunnalle testamentattuja. Tästä syystä seurakuntien ja yhtymien metsiä onkin pidettävä vielä voimakkaammin yhteisenä luonnonperintönä, joihin sisältyy vahva eettinen velvoite niiden turvaamisesta myös tuleville polville.

Montrealissa pidettiin vuonna 2022 YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokous, jossa todettiin merkittävien lisätoimien olevan tarpeen elonkirjon hupenemisen pysäyttämiseksi. Jotta luonnon monimuotoisuudelle voidaan taata riittävät edellytykset elpyä ja ylläpitää planeetan ekosysteemejä, kokouksessa sovittiin kaikkien maiden suojelevan 30 prosenttia maa- ja vesialueistaan vuoteen 2030 mennessä. Sama tavoite on kirjattu EU:n biodiversiteettistrategiaan, johon Suomikin on osaltaan sitoutunut.

Tähän haasteeseen ovat Keski- ja Itä-Suomessa vastanneet muun muassa Jyväskylän seurakunta sekä Siilinjärven kunta, jotka ovat jo asettaneet omalle metsäomaisuudelleen 30 %:n suojelutavoitteen. Vastaavia aloitteita ja suuntaa omalla esimerkillään näyttäviä tahoja tarvitaan vielä paljon lisää, jotta elintärkeän tavoitteen saavuttaminen mahdollistuu. **Ylä-Savon seurakuntayhtymällä on suurena metsänomistajana hyvät edellytykset olla etujoukossa edistämässä luomakunnan varjelua.** Tähän yhtymää ovat kannustaneet muun muassa keväällä 2024 yhtymässä vierailleet kirkon ympäristödiplomin auditoijat, sekä kirkkohallituksen maankäyttöpäällikkö Harri Palo ja asiantuntija Ilkka Sipiläinen.

2. YLÄ-SAVON SEURAKUNTAYHTYMÄN METSÄT

Ylä-Savon seurakuntayhtymällä on tällä hetkellä omistuksessaan yhteensä 3 402,6 ha metsäpinta-alaa. Tästä vajaat 10 % on uudistuskypsää metsää, ja varttuneita kasvatusmetsiköitä reilut 45 %. Yli puolet metsäomaisuudesta on siten iäkästä tai sellaiseksi matkalla olevaa metsää, jollaisia etenkin uhanalaistuneet metsälajit tarvitsevat elpyäkseen.

Talouskäytössä olevat yhtymän metsät ovat PEFC-sertifioituja, ja joiltain osin metsien hoidossa noudatetaan sertifikaatin vaatimustason ylittäviä suojelutoimenpiteitä (kuten välttämällä hakkuita lintujen pesimäkauden aikana, ylläpitämällä hoitotoimenpiteitä edeltävää puulajimäärää sekä edistämällä luontoarvoja peltojen reunavyöhykkeillä). Luontoarvojen edistäminen myös talousmetsinä hoidetuilla aloilla onkin erittäin tärkeä vähimmäisedellytys luonnon monimuotoisuuden säilymisen edellytyksille. Muutoin rikkaampaa lajistoa ylläpitävät suojellut saarekkeet jäävät toisistaan eristyksiin, jolloin ne eivät enenkään pienialaisina pysty pitkällä tähtäimellä ylläpitämään niitä arvoja, joiden turvaamiseksi ne on alun perin rauhoitettu.

Tähän saakka yhtymä on jo suojellut yhteensä 387,14 ha metsistään, joista pääosa on suojeltu 2000-luvulla. Näistä kaksi kohdetta (n. 76 ja 193 ha) on myyty suojeltavaksi Metsähallitukselle, ja loput neljä ovat yhä yhtymän omistuksessa (n. 50, 57, 8 ja 3 ha). Tällä hetkellä yhtymä on siis suojellut kaikkiaan 10,2 % sille kuuluneista metsistä

3. PERUSTEET ALOITTEELLE

3.1 Luonnontieteiden varoitus & suojelun tarve

Luontokato ja ilmastomuutos etenevät hälyttävää vauhtia. Huolimatta Pariisin ilmastopöytäkirjassa sovitusta yhteistä tavoitteesta rajoittaa globaali lämpeneminen alle 1,5 asteen, tällä hetkellä olemme matkalla kohti noin 3 asteen maailmanlaajuista lämpenemistä tämän vuosisadan kuluessa.¹ Myös luontokato etenee yhä sekä globaalisti että meillä Suomessa. Verrattuna 1950-lukuun luonnonvaraisten eläinten populaatiot ovat maailmanlaajuisesti vähentyneet alle puoleen. Kuvaavaa on, että nisäkkäiden kokonaismassasta karjan osuus on nykyisin 60 %, ihmisten noin kolmannes ja villien nisäkkäiden osuus enää noin 3 %.²

Myös Suomessa luontokadon pysäyttämiseksi epäonnistuttu. Viimeisimmän (2019) Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin mukaan uhanalaisten lajien osuus oli kasvanut vuoden 2010 10,5 prosentista 11,9 prosenttiin arvioiduista lajeista. Saman arvioinnin mukaan suurin osa Suomen uhanalaisista lajeista elää metsissä (31,2 %).

Tiedeyhteisön ääni on selvä: mikäli tahdomme estää ekosysteemien laajamittaisen romahduksen, käänteeseen parempaan on tapahduttava jo tällä vuosikymmenellä – niin ilmastomuutoksen kuin

¹ WMO (World Meteorological Organization) 18.9.2024: [United in Science: Reboot climate action \(wmo.int\)](https://www.wmo.int)

² Attenborough 2020: Yksi elämä, yksi planeetta

luontokadon torjunnankin osalta. Huolimatta hälytysmerkeistä ja tieteilijöiden yksimielisestä viestistä maailman valtiot eivät ole toistaiseksi kyenneet reagoimaan uhkaan riittävällä vakavuudella. **Kirkolla on halutessaan mahdollisuus näyttää esimerkkiä luonnontieteiden varoitusten kuulemisesta ja niiden mukaan toimimisesta.**

Suomessa sekä luonnon monimuotoisuuden hupenemisen että ilmastonmuutoksen torjunnan osalta yksi keskeisimmistä kysymyksistä koskee metsiä ja niiden käyttöä. Uhanalaisia lajeja elää meillä eniten metsissä, ja tällä hetkellä Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista uhkaa eniten metsien liikkakäyttö. Muun muassa Suomen luontopaneelin tekemän arvion³ mukaan 2000-luvun kahdella ensimmäisellä vuosikymmenellä Suomen luonnon tilaa heikennettiin 0,2 % joka vuosi, huolimatta saavuttamatta jääneestä kansallisesta tavoitteesta pysäyttää luontokato jo vuoteen 2020 mennessä.

3.2 Kansainväliset ja kansalliset sitoumukset

YK:n biodiversiteettisopimus on voimaantulostaan (1993) saakka tähdännyt luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen maailmanlaajuisesti. Vuoden 2022 osapuolikokouksessa hyväksyttiin Kunming-Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys⁴, jonka avulla luontokato on määrä pysäyttää ja kääntää kehitys kohti luontopositiivisuutta. Kehyksessä jäsenvaltiot sitoutuivat suojelemaan 30 % maa- ja merialueistaan vuoteen 2030 mennessä. Montrealissa solmittua sopimusta on verrattu merkitykseltään Pariisin ilmastopöytäkirjan kaltaiseen läpimurtoon, jossa kansakunnat ottivat sopimustasolla vakavasti vastuun ihmiskuntaa ja ekosysteemejä uhkaavan luontokadon pysäyttämisestä.

EU:n biodiversiteettistrategia tähtää sekin suojelupinta-alan kasvattamiseen niin, että vähintään 30 prosenttia EU:n maa-alueista ja 30 prosenttia merialueista tulee olla oikeudellisen suojelun piirissä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tiukan suojelun piirissä – jonne myös yksityiset suojelualueet lasketaan – tulee olla vähintään 1/3 suojelualueista, mukaan lukien kaikki jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät.⁵ Tällä hetkellä Suomen metsistä on suojeltu 13 %, ja kokonaan metsätalouskäytön ulkopuolelle jätettyjä metsiä on metsäpinta-alasta 10 % (josta 54 % metsämaata ja 46 % kitumaata).⁶

Suomen on määrä tavoittaa hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Tähän meitä velvoittavat kansallisesti asetettu ilmastolaki sekä EU:n LULUCF-asetuksen sitova päästövähennysvelvoite. Viimeisimpien arvioiden mukaan olemme jäämässä tavoitteen saavuttamisesta. Epäonnistuminen

³ SUOMEN LUONTOPANEELIN JULKAISUJA 4A / 2023: [Suomen luonnon tila ja tulevaisuus – toimenpidekuilun analyysi ja ratkaisuja luontokadon pysäyttämiseksi \(luontopaneeli.fi\)](#)

⁴ [Montrealin luontokokous COP15 - Ympäristöministeriö](#)

⁵ [EU:n biodiversiteettistrategia - Ympäristöministeriö](#)

⁶ [Metsien suojelu - Maa- ja metsätalousministeriö \(mmm.fi\)](#)

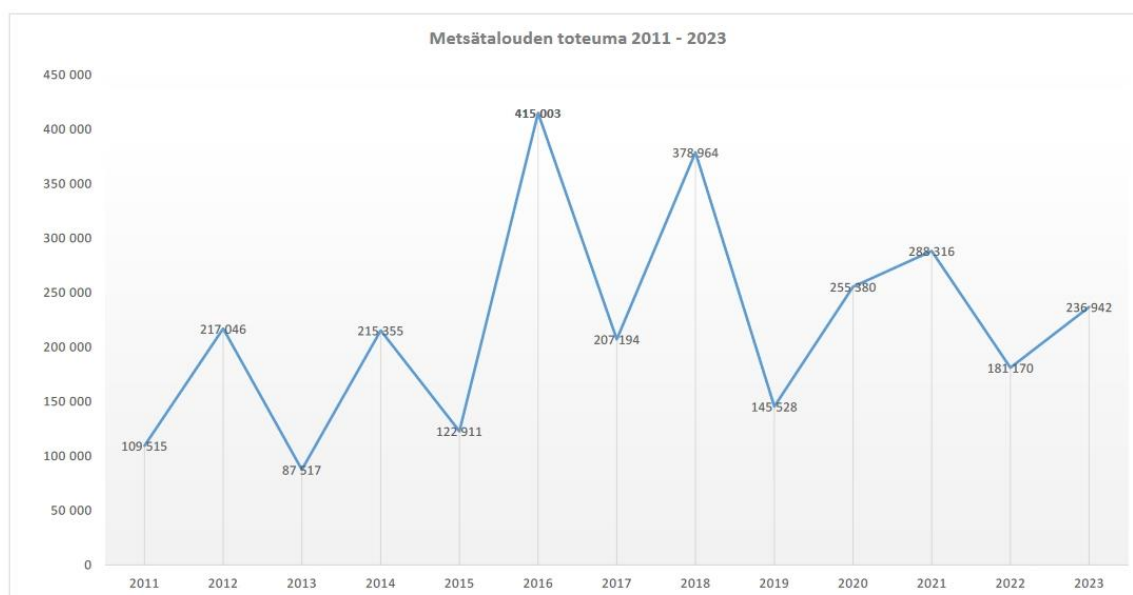
aiheuttaa Suomen valtiolle merkittäviä taloudellisia seuraamuksia joutuessamme ostamaan päästövähennysoikeuksia liian suurten päästöjen hyvittämiseksi.⁷

Luontokatoa koskeva kansallinen tavoite sisältyy parhaillaan lausuntokierroksella olevaan kansalliseen luonnon monimuotoisuusstrategiaan. Sen sekä nykyisen hallitusohjelman mukaan luontokato on maassamme pysäytettävä ja käännettävä kehityskulku elpyvälle uralle vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää paitsi uhanalaistumiskehityksen pysäyttämistä, myös sitä, että eri elinympäristöille ominaisen, niin sanotun tavanomaisen lajiston kehitys ei ole taantuvaa.⁸ Yli 90 % tavanomaisten lajien kannoista esiintyy kuitenkin nykyisten suojelualueiden ulkopuolella. **On selvää, että luonnon monimuotoisuuden elpyminen edellyttää nykyistä järeämpiä toimia.**

3.3 Taloudelliset näkökohdat

Ylä-Savon seurakuntayhtymän metsätalouden toteuma 2011-2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
TOIMINTATULOT	204 147	336 615	199 820	315 391	241 045	560 445	349 297	532 694	276 183	359 790	445 701	450 691	335 323
TOIMINTAMENOT	-94 632	-119 569	-112 303	-100 036	-118 134	-145 442	-142 103	-153 730	-130 655	-104 410	-157 385	-269 521	-98 381
TOIMINTAKATE	109 515	217 046	87 517	215 355	122 911	415 003	207 194	378 964	145 528	255 380	288 316	181 170	236 942

Ylä-Savon seurakuntayhtymä on saanut metsistä **n. 2,5-3 %** tuloistaan, keskimäärin **n. 220 000 e/v.** Seurakunnan talouden perusta on jäsenten maksama kirkollisvero, ja niin tulee ollakin. Seurakuntia ja seurakuntayhtymää ylläpitävät ensisijaisesti ihmiset, ei pääoma ja omaisuus.

⁷ [Mykkänen myöntää, että hakkuiden vähentäminen on ainoa toimi, jolla Suomen hiilinielut voi saada vaaditulle tasolle | HS.fi](#)

⁸ [Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia 2035, KLMS2035 luonnos lausunnoille.pdf](#)

Metsäpinta-alan osittainen suojele vähentää luonnollisesti metsän tuottoa, mutta ei aivan suojele pinta-alan suhteessa, sillä suojelekohteiksi voidaan valitaan alueita, jotka myös muilla perusteilla jäisivät koskemattomaksi, kuten kosteikoita, soita ja saaria.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on myös taloudellisesti järkevää metsähoitoa. Liian yksipuolinen metsä ei kykene toipumaan lisääntyvistä rasteista eikä sopeutumispaineista, joita muun muassa etenevä ilmastonmuutos tuo tullessaan. (Mm. lämpenemisen myötä lisääntyvät tauti- ja hyönteistuhot, kuivuusrasitus ja muuttuvien vuodenaikojen riskit vakaampaan ilmastoon sopeutuneille populaatioille. Esimerkiksi kuluneena kesänä on havaittu normaalia enemmän kuusten kuivettumisia lämpimän ja kuivan kesän vuoksi.) Tämän vuoksi on tärkeää, että talousmetsien läheisyydestä löytyy riittävä määrä suojeleluun rauhoitettua metsäalaa. Rauhoitetut alueet toimivat tarpeen tullen geenipoolina, jossa monimuotoisuus voi säilyä, kehittyä ja tarjota elpymismahdollisuuden, mikäli tuhot uhkaavat laajoja yksipuolisia metsäalueita. Myös talousmetsiä itsessään on syytä monipuolistaa, jotta ne ovat vastustuskykyisempiä muuttuvassa ilmastossa.

Myös valtiontalouden näkökulmasta riittämättömät ilmasto- ja biodiversiteetin suojeletoimet ovat taloudellisesti lyhytnäköistä toimintaa. Viimeaikaisen uutisoinnin^{9,10,11} pohjalta on selvää, että valtion toimimattomuus ilmasto- ja luonnonsuojelelytyössä uhkaa käydä kalliiksi veronmaksajille. Hallituksen nojatesa suojelepolitiikassaan vahvasti vapaaehtoisuuteen, **kirkolla ja muilla ei-valtiollisilla toimijoilla on vahva moraalinen velvoite edistää suojelelutoitteiden saavuttamista omalla määrätietoisella toiminnallaan**. Tällöin ei pidetä huolta ainoastaan elonkirjosta ja tulevien sukupolvien elämänellytyksistä, vaan myös valtionhallinnon tiukan taloustilanteen – jota päästösanktiot entisestään kiristävät – uhaamista heikompiosaisista tässä ja nyt.

3.4 Teologiset näkökohdat

Luomiskertomuksessa Jumala antaa ihmiselle selvän tehtävän: Ihminen asetettiin **viljelemään ja varjelemaan** luomakuntaa. (1.Moos. 2:15) Viljelyn on ajateltu tarkoittavan sitä, että ihminen käyttää luomakuntaa omien tarpeidensa tyydyttämiseen hyödyntämällä luonnon antimia ruoan ja muiden hyödykkeiden lähteenä. Se on ihmiselämälle välttämätöntä. Olemme riippuvaisia luomakunnasta ja sen tasapainosta.

Varjelemisen tehtävä merkitsee vastuuta luomakunnan tasapainosta. Viljeleminen eli luonnon hyväksikäyttö ei saa tuottaa vahinkoa luomakunnan elämää ylläpitäville herkille ja monimutkaisille järjestelmille. Ihmisen tulee sopeutua luonnon prosesseihin ja välttää aiheuttamasta niille

⁹ [Suomi on kaukana ilmastotavoitteista – Valtio joutunee ostamaan tiensä ulos ongelmista | HS.fi](#)

¹⁰ [Veronmaksajia odottaa metsien hakkuista miljardilasku | HS.fi](#)

¹¹ [Uusi laskelma: vanhojen metsien hakkaaminen voi maksaa valtiolle enemmän kuin niiden suojele | Luonto | Yle](#)

haitallisia muutoksia. Varjelun voi nykytermein sanoa tarkoittavan biodiversiteetin vaalimista sekä ilmastonmuutoksen hillintää. Se on Jumalan ihmiselle antama tehtävä, niistä ensimmäinen.

Kirkoissa on 1980-luvulta asti oltu kiinnostuneita ekologian teologisesta näkökulmasta. ”Ekoteologina” tunnettu TT Pauliina Kainulainen toteaa: ”Hengellisten yhteisöjen pitäisi voimakkaasti tarttua globaaliin ilmastonmuutoksen kriisiin ja ymmärtää oma vastuunsa siinä. Maailmankatsomuksellinen ja teologinen taso on tärkeä ison yhteiskunnallisen ajattelutavan muutoksen tekemisessä.”¹²

Kirkolla on omien arvojensa pohjalta erityinen vastuu ihmiskunnan aiheuttamista ympäristöongelmista. Kirkon tulee pitää esillä ihmisen vastuuta luomakunnasta ja toimia myös käytännössä näyttämällä esimerkkiä ja olemalla edelläkävijä luomakunnan hyvinvointiin liittyvissä konkreettisissa päätöksissä.

4. ALOITE

Edellä esitettyyn pohjautuen yhtymän johtoryhmä tukee yksimielisesti seuraavaa aloitetta:

Asetetaan tavoitteeksi suojella Ylä-Savon seurakuntayhtymän metsistä 30 % vuoteen 2030 mennessä.

Suojelutavoitteessa huomioidaan jo aiemmin suojellut metsät (n. 10,2 %), jotka on joko myyty suojeltaviksi tai suojeltu lakiin tai vapaaehtoisuuteen pohjautuen siten, että omistus on säilynyt yhtymällä.

Suojelun käytännön toteutuksessa on syytä lähteä liikkeelle suojeluun parhaiten soveltuvien kohteiden kartoituksesta, ja valita suojeluun metsäalueita, joilla säilyneitä luontoarvoja löytyy eniten, tai joiden suojelulla on ominaisuuksiensa tai sijaintinsa vuoksi parhaat edellytykset tukea monimuotoisuuden elpymistä. Kartoitukseen tulee ryhtyä vuoden 2025 aikana yhteistyössä Metsänhoitoyhdistyksen ja Luontoliiton metsäryhmän kanssa.

¹² <https://teologia.fi/2023/05/haltijoita-jumalhahmoja-vai-pauliina-kainulaisen-metsahengellisyytta/>